

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 14 • год. CIV • 31 юли 2025 г. • цена 1 лев

www.stdbg.org

Печатно издание: ISSN 1313-7611 • Онлайн издание: ISSN 2815-2638

188 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ВАСИЛ ЛЕВСКИ

ИКОНАТА НА БЪЛГАРСКАТА СВОБОДА

ГЕОРГИ ВЕНИН

Визитка: Георги Венин е поет, писател, публицист, преводач. Автор на статии и книги. Член на Съюза на българските писатели. Носител на годишната награда на СБП за най-добра есеистична книга (2006).

Днес (18 юли – бел. на ред.) е денят, в който България дава на света един Апостол. Неговото раждане е рождество на надеждата.

Без раждането на Васил Кунчев нямаше да го има раждането на Апостола Левски. А то значи – раждането на българската голгота към свободата!

Без раждане няма живот.

Без достоен живот няма безсмъртие.

И 18 юли е първата брънка от възшествието, което изходи пеш Дяконът на Отецеството, геният на неканоничната българска святост!

Според Ваклуш Толев, Левски свещенодейства само пред един олтар – народа; дава на людетe само едно причастие – революцията; обрича и дава само една жертва – себе си!

Не неизбежният край му дава величие, а величието на неговото дело му отрежда достоен край – такива жертви не се оплакват – нарича богословът, – а се митологизират!

Какво е житието на този Апостол?

Бащата Иван Кунчев е майстор-гайтанджия, справедлив, пожертвователен, състрадателен и отзивчив; рус, здрав, среден на ръст.

Дядото по майчина линия Кара Иван (Иван Тахчиев) е майстор на чешми и калдъръми.

Майката Гина се омъжва рано и ражда пет деца. Васил е на 14, когато умира баща му. Характер, хладнокръвие, смелост и воля наследява от майка си.

Но сякаш и от съвкупния народен ген.

И щом в ретортата на наследяването, щом в дълбините на българския геном е могло да се зачене такава личност, значи има надежда, значи има потреба от нашето семе в световната нива!

Марко Семов казва за него: „Левски бе лично повикан от съдбата на България! Дякон Игнатий, на чиито плещи Провидението е възложило да бъде главният апостол на българската национална революция, е един от посветените духове в новата ни история. Той доброволно приема и избира пътя си, който в очите на непосветените изглежда само като жертва, защото е разбрал, че това е не просто индивидуалният неотменен избор на неговата душа, но и вярната посока за постигане на възкресението и възраждането на националния дух“.

Левски е нашето, българско свето причастие. Жертвата и саможертвата. Нашият агнец или козел опущения.

Безумец ли беше Левски? За тесногърдата мисъл саможертва без сигурност в успеха изглежда като обикновено самоубийство.

Но ако Буда, Исус, Гарибалди, Ботйов и Левски чакаха да се изпълнят някакви сгодни условия, та да се жертват, нищо в света нямаше да се промени. Защото все пак тук има някакво, прощавайте, еснафско сметкаджийство... и, ако щете – честолюбие. Напротив, истинската саможертва – и истинската свобода! – не знае предпазливи ограничения: тя е безкористна.

И самият Левски го потвърждава: „... Ний, дейците, сме си посветили живота на отечеството, да работим за толкова милиона народ. Трябва да се мисли зряло да не изгубим и сега – правило се е, захващало се е, трябва да се съветуваме един други и да се слушаме; да избегваме даже и най-малка гордост. Да не присвояваме на себе си нищо, но да го отдаваме на народното ни тогавашно свободно решение. Всеки, каквото заслужи, то не му се изгубва: било, каквото било – добро или зло“.

В едно интервю проф. Дойно Дой-

нов, многогодишен председател на Общонародния комитет „Васил Левски“, разсъждава на глас: „... как едно момче от Карлово, което не е учило университети, не е израсло в среда, която да го подготви, стигна до тези резултатни идеи за организацията на българския народ, за политическото устройство на страната след Освобождението, до мечтата за демокрация. ... загадка си остава природата на този човек. Как така той е съвършеният, хомогенният образ и в нравствено, и в идейно, и в поведенческо отношение. Толкова много хора шестват през нашето Възраждане, получили образование и на Запад, и на Изток... а ренесансова личност е той... подобен на Жана д'Арк“.

Но професорът тъжно добавя, че ако Апостола бе доживял Освобождението, вероятно щеше да има съдбата на Щастливеца...

Само Хайтов си позволява да зададе въпроса бил ли е Левски щастлив. (Въпреки онова страховито „Народе????“, с четирите въпросителни.) И родопският сладкодумец сам отговаря: „Мисля, че Левски е бил щастлив, дори много щастлив.“

Продължава на 6-а стр.

ПОКАНА ЗА НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ СЪБОР НА ПЕТРОВА НИВА

На 16 август (събота) 2025 г. на Петрова нива ще се проведе Национален тракийски събор – поклонение, посветен на 122 години от Илинденско-Преображенското въстание.

Съборът е под почетния патронаж и с участието на Президента на Република България Румен Радев.

Организатори на събитието са Община Малко Търново, Съюз на тракийските дружества в България, Тракийски научен институт и Регионален съвет на тракийските дружества – Бургас.

ПРОГРАМА

16.08.2025 г. (събота)

13.00 - 15.00 ч. Научна конференция на тема: „Църковно-националните борби на българите в Тракия“ (155 години от учредяването на Българската ексархия)

14.30 ч. Туристически маршрут: Петрова нива – параклис „Св. Богородица“ – река Велека – Петрова нива, продължителност около 2 часа

15.00 ч. „С поклон към героите“ – концерт на детски фолклорни формации

16.00 ч. Посрещане на участниците в тракийския поход „По стъпките на преобразенци“

16.30 ч. Изложба „Българското културно – историческо наследство в Източна (Одринска) Тракия“

17.00 ч. Танцово пътуване през българските традиции с фолклорни танцови клубове и оркестър „Жарава“

20.00 ч. Заупокойна молитва в памет на загиналите преобразенци в храм-костница „Света Петка“

20.30 ч. Откриване на възпоменателното тържество пред мемориала. Заря-проверка

21.40 ч. Празничен концерт с участието на странджанските народни певци: Манол Михайлов, Жечка Сланинкова, Костадин Михайлов, Ирена Станкова, Лазар Налбантов, Зорница Георгиева, Стойко Василев и оркестър „Жарава“
Със специалното участие на
Славена Петрова и Теодора Евтимова

Информация

Съюзът на тракийските дружества в България и Тракийската национална инициатива „По пътя на Преобразенци“ Ви канят да вземете участие в Осмия поход, посветен на 122 г. от Илинденско – Преображенското въстание. Той ще се проведе на 16 август (събота).

Начало: 10:00 часа.

Сборен пункт: пред Паметника на Петрова нива.

За информация: тел. 0885/32 89 91

СЪЮЗ НА ТРАКИЙСКИТЕ ДРУЖЕСТВА В БЪЛГАРИЯ
ТД "КАПИТАН П. ВОЙВОДА", с. Генерал Инзово
ОБЩИНА „ТУНДЖА“

ВИ КАНЯТ НА

ТЪРЖЕСТВЕНО ЧЕСТВАНЕ
100 ГОДИНИ

от заселването на тракийските българи
в с. Генерал Инзово и

20 ГОДИНИ

от построяването на първия по рода си
паметник на

тракийските заселници в селото

30 август 2025 г. 19,30 ч.
с. Ген. Инзово, площад "Тракия"

От Инициативния комитет

КАКВА ЛЮБОВ Е ИЗПИТВАЛА ГЪРЦИЯ КЪМ БЪЛГАРИЯ И ПРЕЗ 1945 г.!

ХРИСТО ГЕОРГИЕВ

Продължение от миналия брой

На 25 март 1945 г. излизащият в Солун вестник „Елиникос Ворас“, орган на партията на Венизелос, помести следната резолюция:

„Управлението на Солунската търговско-индустриална палата, състоящо се от 50 души, във връзка с резолюцията на свикания на 5 март 1945 г. в София славянски конгрес, на който, както се съобщава, е присъствал Иван Влахов [дипломат, правилно е Димитър Влахов – бел. ред.], в качеството си на делегат от несъществуващата Свободна Македонска федерална държава, а също [във връзка] с известните изявления на министър-председателя на България Георгиев и на министъра на външните работи Стайнов, гласува резолюция, в която изказа своето негодувание, че нашите подли и варварски съседи на конгреса инсценираха участието на този неизвестен авантюрист като делегат от несъществуващата Свободна Македонска държава. Управлението смята тази постъпка на българите за дръзко предизвикателство, насочено срещу гърците, то внася жалба срещу това предизвикателство до великите приятели и съюзници и им напомня за нечуваните зверства и страшните престъпления на българите над гръцкото население, на Източна Македония и Тракия при тяхното нашествие с разрешение на германските завоеватели...“

Управлението смята, че със своите викове за мнимото наказание на виновните българие не успяват да излъжат общественото мнение на Съюзните народи, а също не успяват да се освободят от отговорността за извършените злодеяния...

[Управлението] енергично протестира срещу нахалните изявления на българския министър на външните работи, опитващ се да представи българската армия за освободителка на гръцките земи, които българите по милостта на Хитлер обрекоха на заклание...“

Солунският вестник „Социалистис“ от 26 март 1945 година прави неблагоприятна оценка на българската политика за славянско сближаване, като я нарича „неизмерима дързост, политическо заблуждение и подлост“.

На 28 март 1945 г. сутрешните константинополски вестници поместват на първа страница следната телеграма на атинския кореспондент на Английската агенция:

„Шествието на частите на новата гръцка армия по случай на народния празник предизвика голямо въздушевание сред стотици хиляди атиняни, които при преминаването на войските викаха: „Към София!“...“

Следва да се отбележи също голя-

мото внимание, оказано на генерал Скоби [главнокомандващ на британските войски в Гърция, който по време на тържествената церемония получава от ръцете на Регента Дамаскин великия кръст на Георгиевския орден].

На 29 март 1945 г. вестник „Елиникос Ворас“ дава подробно описание на тържествата в Солун по случай на посещението на генерал Скоби. Вечерта студенти-националисти правят факелно шествие и непрекъснато крещат: „Искаме Велика Гърция!“, „Искаме София, София, София!“ и „Да живее Скоби!“.

... Вестник „Елиникос Ворас“ от 11 април 1945 година помества изявление на гръцката Обединена социалистическа партия, в което между другото се казва:

„С тези безчестни наши съседи, които постоянно носят на нашата страна нашествия и катастрофи, не е възможно да се стигне до каквото и да било съглашение, ако не бъдат предварително очистени техните престъпни ръце, омазани в кръвта на толкова жертви в Македония и Тракия, които изпитаха върху себе си тяхната животинска и кървава тактика...“

Вътрешното преобразуване на България не може да повлияе на логичните и справедливи искания на гръцкия народ, който иска репарации за понесените от него щети, овъзмездяване на загубите и стратегическо решение на въпроса за северните граници“.

Солунският вестник „Македония“, орган на венизелистите, в броя си от 19 април 1945 г. помества на видно място следното:

„Българите и албанците са наши неприятели. Те бяха сътрудници и другари по злодеяния на нашите неприятели. Те се поставиха извън закона, извън всякаква разумност. Няма място за обяснения с тях. Ние няма за какво да говорим. Ние няма какво да делим. Ние не желаем дори да им подадем ръка. А също няма да попитаме за мнението им. Заедно със Съюзниците ние ще прокараме черта на картата и след това ще отидем на самото място, за да превърнем тази черта в планина, в планинска верига, в Хималаи от железобетон, от стомана, от мускули и дух, и ще издигнем нова Китайска стена, през която вече от север няма да може да проникне никоя заплаха, никое безчестие, никое предателство, никоя алчност и никое варварство“.

Вестник „Елефтерос космос“, орган на гръцките националисти-борци, в броя си от 27 април 1945 година печата:

„Днес в Драма се свиква митинг. Всички жители на града ще се съберат, за да изразят справедливото народно събуждане. Големият наплив от народ и гласът на нашия протест ще бъдат съответен изобличителен

отговор на смешните и нахални изявления на Георгиев.

Ние ще разтърбим, че българите в Македония и Тракия не е имало и няма, тъй като всички българи, които са били там, съгласно съглашението за обмяна на население между България и Гърция, напуснаха Гърция преди 18 години и че имайки предвид това, ние не сме съгласни на никакво допитване в Македония, която от сътворението на света насам е била гръцка.

Ние ще заклеим ужасите, каинбалството, престъпленията и позора на българите в нашата страна и ще изискваме наказание, което би им послужило за пример, защото според оценката на световния печат те не са достойни да заемат място сред европейските народи.

Ние ще предявим нашите безспорни национални права над Тракия и над цялата Македония, до планинския връх Стара планина – права, нарушавани от българите.

Ние ще разобличим лукавството, интригантството, подлостта, пропагандата и ниските помисли, от които се ползват българите с цел да ни вредят вътре в страната и зад граница.

Ние ще поискаме от нашите велики и победоносни съюзници – Англия, Америка и Русия, нашата нова северна граница да минава навътре в България и да бъдат удовлетворени напълно нашите национални искания.

Гърци! Да отидем всички на днешния митинг! Нека нашият протестен глас бъде чул на другия край на земята и на конференцията в Сан Франциско“.

Вестник „Македония“ в броевете си от 27 април до 1 май 1945 година помества пет последователни статии под заглавие „Българи“, в които са изложени редица факти от най-новата история на България в крайно превратно изложение, а също те изобилстват несдържани думи и обидни епитети по адрес на българския народ и сегашното българско правителство.

Вестник „Фос“ от 29 април 1945 година пише, че Комитетът на поробените гърци, чийто главен център се намира в Солун, е представил на конференцията в Сан Франциско паметна записка от огромно значение за териториалните искания на север“. В статията се казва:

„От всичко гореказано може да се извлече следното заключение:

1. По стратегически съображения – границата трябва да се измести по на север.

2. По икономически съображения – на Гърция трябва да се отстъпи Оривилио (Пирин) за износ на каменни въглища, като се има предвид, че на България ще ѝ стигне рудника „Перник“.

3. По исторически съображения

– исканите земи са наше наследство от дядовците и прадедите ни.

4. По етнографски съображения това също е необходимо.

5. Да се има предвид, че като културен народ ние сме в състояние да управляваме националните малцинства от новоприсъединените земи, което е доказано още от 1912 г.

6. Да се има предвид, че ние – както сме доказали на дело – сме държава на равенството и справедливостта“.

След това в паметната записка се казва, че ако Гърция бъде удовлетворена в своите права, веднъж завинаги ще бъде сложен край на грабителските настроения и на дивите и кръвожадни инстинкти на българите и на туркоалбанците, които по този начин „ще бъдат ограничени в техните етнографски граници на север от Стара планина и река Шкумба“.

В същия брой на вестника е поместена снимка на географска карта, която Комитетът на поробените гърци е добавил към паметната записка за конференцията в Сан Франциско; тази карта дава картината на гръцките териториални искания на север. По тази карта предполагаемата от гърците нова българо-гръцка граница започва от старата турско-българска граница около Кюстендил и върви на изток по права линия до Пазарджик, а оттам на северозапад – до нос Емине, северно от Бургас.

Вестник „Фос“ от 1 май 1945 г. помества следната кореспонденция от Драма:

„Всички жители на Паранестион (с. Бука) се събраха на 30 април 1945 г. на всенароден митинг срещу българите и против другите противонационални елементи. На митинга бе приета резолюция, в която населението на Паранестион изисква:

„Изселване на българи, арменци, торбеши (българи мюсюлмани, помаци, носещи торба на рамо за просия) и на всички други инородни елементи от този край.

1. Връщане на краля с цел да установяване на ред и спокойствие в страната така, че ние да можем да отстояваме пред Съюзниците националните искания на Гърция“. В. „Фос“ от 12 май 1945 г. и „Македония“ от 13 май 1945 г. дават място на най-фантастични слухове за предстояща окупация на България от английските и гръцките войски. Тези слухове бяха тозчас опровергани от съответните британски военни власти в Гърция, и това опровержение бе поместено от всички гръцки вестници.

2. В. „Македония“ от 19 май 1945 г. съобщава, че на 18-ти същия месец в Солун е бил прочетен първият доклад на Комитета на неосвободените от Северна Гърция на тема „Нашите страсти на север“.

Продължение на 3-а стр.

КАКВА ЛЮБОВ Е ИЗПИТВАЛА ГЪРЦИЯ КЪМ БЪЛГАРИЯ...

Продължение от 2-а стр.

На 19 май 1945 година, според съобщение на същите вестници, трябва да се състои вторият доклад на тема: „Етнографски и икономически съображения в полза на нашето разширяване на север“.

София, 2 юни 1945 г.

[Приложение 2]

Излизащият в Салоники вестник „То Фос“ в броя си от 12 май 1945 г. на първа страница помества заглавие на 8 колони (по цялата дължина на страницата) с много крупен шрифт:

„Британските войски и съединенията на тактическите гръцки войски настъпват в България в качеството си на окупационни войски в изпълнение на съглашението, постигнато в Ялта“.

След това следва подзаглавие на 4 колони, но с крупен и дебел шрифт:

„Настъплението ще обхване 45 км навътре и 10 км сев[еро]-зап[адно] от Неврокоп“.

Чак на другия ден същият вестник със заглавие вече на три колони, и то не на първо място, а под друго заглавие, дадено с червен шрифт, по друг въпрос помества опровержение с по-дребен черен шрифт. Това заглавие гласи:

„Военните власти отказват да потвърдят официално настъплението на британско-гръцките сили навътре в България“.

[следва дописано на ръка с мастило на български език:]

Обаче генерал Бауче – командващ английските войски в Северна Гърция, опроверга след това категорично тази новина, че английски и гръцки войски били минали или възнамеряват да минат гръцко-българската граница.] – бел. ред.

Излизащият в Солун вестник „То Фос“ в броя си от 12 май помества следната частна телеграма от Ню Йорк:

„Тук съобщават от компетентен източник, че във втората половина на май ще започне прилагане на Ялтенското съглашение по отношение на Балканите.“

Намиращите се в България руски войски ще отстъпят до Дунавската линия. Английските войски заедно с части на гръцката постоянна армия ще влязат в България на 30-40 километра дълбочина и ще достигнат до 10 километра северозападно от Неврокоп“.

АВП РФ, ф. 452, оп. 2, п. 14, д. 10в, л. 37, 39-44, 57-58,

Оригинал, машинопис, руски ез.

Превод от руски Велиана Христова Уинстън Чърчил, мемоари, том 6, „Триумф и трагедия“, книгоиздателска къща „Труд“, 1995 г.

Глава XXIII

Ялта: финалът

[...] Пристигнахме безпрепятствено в Атина, като прелетяхме над остров Скирос, където е гробът на Рупърт

Брук. На летището в Атина бяхме посрещнати от английския посланик г-н Лийпър и от генерал Скоуби [...]

Същата вечер огромна тълпа от около петдесет хиляди души се събраха на площад „Конституция“. Залезът озаряваше със странна светлина тази приказна гледка. Не разполагах с никакво време, за да подготвя реч. Нашата служба за сигурност държеше да не се оповестява много-много пристигането ми. Обърнах се към хората с кратко прочувствено слово:

Ваше преосвещенство, войници, атиняни, граждани на Гърция, вие сте свидетели на славни дни. Дни, когато зората е лъчиста, когато мракът отстъпва панически. Светло бъдеще очаква вашата страна. С много неразбиране и невежество бе посрещнато нашето общо дело в най-различни части на света и каузата, за която се сражавахте тук, в Атина, бе превратно представяна. Но сега нещата се изясняват и вече мнозина разбират ролята, която Гърция изигра и ще продължава да играе в света.

Аз съм англичанин и се гордея с действията на британската армия, която защити този велик и много важен град от насилието и анархията. Нашите две страни отдавна крачат заедно по трудните, обсапени с препятствени пътища на приятелство и доверието.

Свободата, благоденствието и щастието са скъпи на всеки народ от Британската общност и империя. Ние, които се сближихме с вас по време на тази продължителна битка за освобождението на Гърция, ще продължим да крачим редом с вас, докато стигнем края на тунела, ще продължим да крачим с вас, докато излезем на широкото плато на справедливостта и мира.

Нека всеки изпълни своя дълг към родината си. Нека всеки неотклонно да следва стръмния път на истината и честта. Нека всеки се издигне до възвишеността на този велик миг, на тези красиви дни. Нека родината да е на първо място във всяко сърце. Нека да е на първо място в сърцето на всеки мъж, на всяка жена. Нека мисълта за бъдещето озари всички погледи.

От сърце ви желая благоденствие. От сърце се надявам, че Гърция ще заеме своето достойно място сред народите, които изстрадаха тази война. Нека правотата възтържествува. Нека партийните вражди секнат. Нека да има единство, приятелство и решителност.

Да живее Гърция! Гърция за всички!

Вечерях в сградата на посолството, която цялата беше надупчена от куршуми, и рано сутринта на 15 февруари отлетях за Египет[...]

Славчо Васев Крум Христов „България на мирната конференция Париж 1946“, изд. Синева, 2017 г.

БЪЛГАРСКАТА ПРАВДА

Реч на А. Я. В и ш и н с к и

Господин Председателю, Господа делегати,

Нашата работа е на привършване.

След разглеждане проектите на договорите за мир с Италия и Румъния пленумът на конференцията пристъпи към разглеждане проектодоговора за мир с България.

[...]

6. РЕПАРАЦИИТЕ ОТ БЪЛГАРИЯ

Трябва да се спра и на последния въпрос – въпроса за репарациите. Как стои работата с репарациите? Трябва да кажа, че по това не всичко е известно на конференцията. Но конференцията трябва да знае всичко, за да оцени правилно гръцките домогвания.

Работата е следната: отначало гръцкото правителство предяви към България репарационни искания в размер на „малката“ сума от 985 469 993 долара. Обърнете внимание на тая поразителна точност – загубите са изчислени с точност до три долара! След това то намали тая сума и новата цифра представляваше вече 708 558 879 долара. Сега гръцкото правителство намали претенциите си до 125 000 000 долара. Но да продължим нашия пазарлък, господа гръцки делегати – може би ще се съгласите на 25 000 000 долара! Какви са тия загуби?

Ето ви списъкът, в който са изброени загубите, понесени от Гърция и въз основа на който Гърция предявява исканията си към България за репарации. Накратко, ще изброя отделните точки на този списък.

Първо – „Влошаване на железопътната мрежа, вследствие претоварване“. България трябва да заплати за това ни по-малко, ни повече от 1 398 000 и нещо долара. По курс 118 драхми за един долар. Моля пресметнете колко милиона драхми ще излязат!

Второ – Една каруца, която взела българската армия, карана от един кон. (Смях). Така е казано в гръцкия документ.

По-нататък четем – Още 8 каруци, карани от волове. (Смях). И за всичко това Цалдарис иска от България още 1 398 500 драхми. След това идват не по-малко интересни неща: намаляване ценността на постройките, причинено, както е казано в списъка на гръцката делегация от „...други причини“, освен разрушаване. Очевидно, те имат предвид повредите, например, от проливен дъжд (смях). И това се оценява още на 1 500 000 000 драхми.

Ето още една точка – „Разлика в заплатата, получавана от гръцките работници и българските“ – 9 000 000 000 драхми. Ето още загуба „от бездействие на търговията“ – 2 000 000 000 драхми. Загуба „от бездействие на промишлеността“ около 1 000 000 000 драхми.

Но позволете да попитам: колко ще се надчете в сметката на българските репарации за безрезултатността от дейността на гръцката делегация на тая конференция. Аз мисля, че тя ще се изрази в солидна сума, изчислена също

така в милиарди драхми. Нима всичко-то това не е достатъчно за едно хумористично списание?

Позицията на гръцката делегация, както и на другите делегации, които я поддържат в несправедливите ѝ искания за репарации от България в размер на 125 000 000 долара, е явно необоснована нито от фактическа страна, нито от морална, нито от политическа. Най-сетне ние не можем да забравим и това, че българското народно стопанство е поставено в тежко положение вследствие сушата през 1945 г. и е подкопано от военните грабежи, които извършиха немските фашисти. Не трябва също така да се забравя, че в България народният доход на глава от населението не надминава 50 долара. Това е най-ниското ниво на народния доход, падащ се на човек от населението, който изобщо съществува в Европа. Не забравяйте, че гръцката делегация иска да ѝ се върнат 1 313 000 глави добитък и 2 000 000 птици. Повтарям, че всички тия искания са голословни и баснословни.

Ето защо съветската делегация счита, че репарационните претенции на Гърция са съвсем несериозни. Няма смисъл, няма основание и ние няма защо да гласуваме. Ние, съветската делегация, считаме че целият въпрос трябва да се предаде в Съвета на министрите, за да го проучи той с голямо внимание и добросъвестност. България не трябва да бъде освободена от плащането на репарации в полза на Гърция и Югославия за причинените им загуби, но размерът на репарациите трябва да се установи според действителните загуби, причинени от българските въоръжени сили и като се има предвид икономическото положение на България. Това досега не е направено. Това е несправедливо. Това трябва да бъде поправено.

* * *

Времето ми изтича. Трябва да свършвам. От всичко, което стана тук при обсъждане проекта за мирния договор с България, съветската делегация не може да не направи следния извод. Всички тия предложения и поправки за торпедните лодки, за демилитаризиране на българската граница, за така наречената „поправка“ на границите, което означава откровеното намерение да се отнеме от България част от територията и да се даде на Гърция, за репарациите – всичко това не е нищо друго, освен опити за политическо давление над правителството на Отечествения фронт. Всичко това са опити да се постигнат по този начин цели, които нямат нищо общо с целите на Мирната конференция и които са във вреда на националните интереси на България, независимостта и свободата на българския народ.

Съветската делегация, както и целият съветски народ, вярва и знае, че правдата ще възтържествува, правдата ще победи. Правдата всякога побеждава. Правдата ще победи и тоя път.“

* Черно на бяло

Източник: Поглед инфо

ТРАКИЙЦИ В КАРНОБАТ ПОЧЕТОХА СЛАВ МЕРДЖАНОВ

ДОНКА ДИМОВА

На 16 юли се навършват 149 години от рождението на Слав Мерджанов – една от ярките личности, родени в Карнобат. По този повод членове на ТД „Слав Мерджанов“ и ТД „Минко Неволин“, както и представители на сдружение Клуб на пенсионера „Слав Мерджанов“ и признателни граждани поднесоха венци и цветя пред паметника на героя в Градския парк.

Те отдадоха почит към делото на Мерджанов и с минута мълчание изразиха своята признателност към паметта на родолюбца. Г-жа Милка Ковачева припомни биографични данни за Слав Мерджанов, акцентирайки върху борбения му дух и самоотверженост в името на свободата.

Слав Мерджанов е роден през 1876 г. в Карнобат, тогава в Османската империя. Учи в Бургас и в Русе. Работи като писар при нотариус. В 1897 г. заминава за Женева да учи право и влиза в анархистичната

Женевската група. В 1899 г. става четник на Гоце Делчев и обикаля с четата му Пирин, Алиботуш и Боздаг.

Българският революционер Павел Шатев пише за Мерджанов: „Като чадо на Балкана, винаги бодър и съобразителен, той бе една неспокойна натура, която било в родния му град Карнобат, било в София или Женева, се движеше с една необикновена бързина и навсякъде и винаги зает с измисляне на големи планове за проектиране конспиративни и бунтовнически акции... Четник в Пирин или агитатор по села и градове, той навред бе буен и неспокоен. Колкото бързо се възпламеняваше в ентузиазираше, толкова бързо падаше в разочарования, но пак бързо се съвземаше, преизпълнен с нова мисъл, с нови планове за действия...“.

През април 1901г. Слав Мерджанов е делегат на Осмия македонско-одрински конгрес от Карловското дружество. Същата година, на 27 ноември, е обесен едва на 25-годишна възраст край село Сладун.

122 ГОДИНИ ОТ ИЛИНДЕНСКО – ПРЕОБРАЖЕНСКОТО ВЪСТАНИЕ ОТБЕЛЯЗАХА ТРАКИЙЦИ ВЪВ ВАРНА

СИМЕОН КУЛИШ, НАУЧЕН СЕКРЕТАР НА ТНИ, ФИЛИАЛ ВАРНА

Тракийци във Варна и Македонско дружество „Гоце Делчев“ традиционно честват годишнината от Илинденско – Преображенското въстание чрез провеждане на възпоменателен концерт – събор, с който отбелязват преклонението пред саможертвата на българите от Македония и Одринско. По време на концерта – събор се представят песни и танци от съответните географски области, където са родните места на бежанците, намерили подслон във Варненско.

На 19 юли т. г. съборът започна със заупокойна молитва и продължи с празничния концерт в парка на квартал „Аспарухово“. Участие в мащабното мероприятие взеха хор и оркестър за народни песни и танци при МКПД „Гоце Делчев“ с ръководител Георги Мановски, ФА „Варна“, ТФ „Елбетица“, Детски танцов състав „Елбетица“, солисти от ФГ „Медени звънчета“, солисти от Гайдарска школа с художествен ръководител Драгни Драгнев, солисти от Гайдарска школа с. Константиново, Дует „Амбра“ и др.

С провеждането на културното мероприятие българите – бежанци от Македония и Тракия съхраняват бит, традиции

и обичаи, и чувството за родова принадлежност.

Ден по-късно, на 20 юли (Илинден) представители на Тракийския научен институт, филиал Варна и Сдружение „Отечествен съюз“ поднесоха цветя пред паметната плоча за това велико събитие в морския град. Малко хора знаят, че варненските тракийци също се включват във въстанието с чета от 59 души, водена от Михаил Даев. Нещо повече, над 5 000 патрона са изпратени в Одринско в подкрепа на въстаниците.

Поклон пред смелите и непокорни българи от Македония и Тракия, загинали за идеята България да бъде обединена!

ТРАКИЙСКИ ХОР „ЯНИ ПОПОВ“ Е НОСИТЕЛ НА СПЕЦИАЛНАТА НАГРАДА НА ПЕТИЯ ФОЛКЛОРЕН ФЕСТИВАЛ „СЛЪНЦЕ ГРЕЕ – ГУГУТКА ПЕЕ“

На 19 юли в село Гугутка, община Ивайловград се проведе петото издание на фолклорния фестивал „Слънце грее – Гугутка пее“. Фестивалът е с конкурсен характер, посветен на автентичния родопски фолклор, в което участниците се състезават в три категории: изпълнение на народни песни, представяне на традиционни танци и

демонстрация на обичаи.

Фестивалът събра любители и професионалисти от всички възрасти от региона, от Варна, Бургас, Стара Загора, Мадан и други градове, които представиха народни песни, танци и възстановки на обичаи и показаха богатството на културните традиции. При тази силна конкуренция фол-

клорният хоров състав „Яни Попов“ към едноименното тракийско дружество от Ивайловград спечели Специалната награда на Сокотоп. Това е още едно признание за талантивите изпълнители на автентичен тракийски фолклор.

Официални гости на фестивала бяха кметът на община Ивайловград – Диана

Овчарова и зам.- кметът Светла Моллова.

Петото издание на „Слънце грее – Гугутка пее“ се превърна в празник на музиката, танца и обредността – пътешествие през корените на българския фолклор в сърцето на Ивайловградско. Участници и гости почетоха и невинните жертви от 1913 г., когато селото е опожарено на Илинден.

УЛИЦА В КРУМОВГРАД ЩЕ НОСИ ИМЕТО НА ГОЛЕМИЯ ИНДУСТРИАЛЕЦ И ОБЩЕСТВЕНИК ГЕОРГИ ЧАЛБУРОВ

ЗЛАТКА МИХАЙЛОВА

„Благодарим на Илиян Тосков за родолюбието и отдадеността към светлите личности от нашия край, които всички трябва да познават“. Тези редове са написани от Регионалния исторически музей в Хасково по повод решението на Общинския съвет в Крумовград да именува улица на големия тютюнотърговец, общественик и дарител от Хасково Георги Киряков Чалбуков (1896–1960). Предложението е направено от Илиян Тосков, учител по история и цивилизации в СУ „Васил Левски“ в Крумовград.

Роден в с. Еникьой, Ксантийско, Чалбуков оставя незаличима следа не само в стопанския и обществено-политическия живот на региона, но и в националния тютюнев бранш. Известният тютюнотърговец става председател на Тракийската организация в Хасково, дарител на Комитета „Свободна Тракия“ и на отделни бежански семейства, отделя средства за църкви, сиропиталища, за завършването на паметника на загиналите във войните в Кърджали. Два пъти е народен представител в Обикновеното народно събрание – с мандат от Хасково и от Крумовград.

Хасковският музей притежава множество предмети, снимки и писма – свидетелства за пътя на Чалбуков от бежанец до индустриалец и за най-тежкия период в живота му след 9 септември 1944 г. Дар от неговия племенник Георги Марковски е и ценният полски самовар „Фраже“, който е бил в канцелариите на Георги Чалбуков и всеки любител на чая е можел да го ползва.

ЦВЕТА ПРЕД ТРАКИЙСКАТА ПАМЕТНА ПЛОЧА В МАВЗОЛЕЯ – КОСТНИЦА В СТАРА ЗАГОРА

По традиция в Стара Загора 19 юли се отбелязва като Ден на възпоменание на жертвите – православни християни, загинали при опожаряването на града и Старозагорското клане през 1877 г.

И тази година традицията беше спазена. Членове на Управителния съвет на Тракийско дружество „Одринска епопея“, Стара

Загора, участваха в отбелязването на Деня възпоменание.

Пред Мавзолей-костница „19 юлий 1877“ свещеници от „Света Троица“ отслужиха заупокойна молитва в памет на загиналите при опожаряването на града старозагорци през 1877 г. Тракийци поднесоха цветя пред тракийската паметна плоча в Мавзолей-костница.

НЕ Е ЗА ВЯРВАНЕ: АНГЛИЯ Е И ПРОТИВ ГЪРЦИЯ В НАША ПОЛЗА ПРЕЗ 1946 г.

ХРИСТО ГЕОРГИЕВ

Крайчецът на завесата пред Парижката мирна конференция, която все още не е докрай откритата, днес се повдига за един интересен въпрос. Известно е, че още преди векове Англия всеотдайно защитава гръцките интереси, преди всичко заради това, че на кучето пазач на морския път през Средиземно море към Индия се полага и някой друг кокал. И много често кокалът е България, особено след Руско-турската освободителна война.

Но се оказва, че на Парижката мирна конференция през 1946 г. подкрепата ѝ не е всеотдайна. Най-вече по отношение на исканията от гръцките репарации от победена България като сателит на Хитлер. И британците, подобно на Вишински, дори осмиват гръцката лакомия – разбира се не така публично и безмилостно като Вишински, а под „сурдинка“, но в документи, които показват като че ли и симпатия към България. Да речем смехотворните искания на гръците да се броят дивите зайци в Северна Гърция, които също били пострадали от българската окупация и за тях трябвало да получат репарации.

Доцент д-р Стоян Пинтев в своето изследване, което ви предлагам със съкращения днес, обстойно разнища въпросителните около споровете за репарациите на Парижката мирна конференция. За отбелязване е, че той го е направил още преди 1989 г. и БАН го публикува в своето издателство и не се разграничава езически от него.

„Английските представители в София предлагат да бъде направен нов опит за въздействие върху Атина за редуциране на претенциите ѝ. Нещо повече, „тяхната оценка на общите загуби, причинени от войната в Македония и Тракия, изглежда вече заблуждаваща“...

„Техният (на гръците – б. а., С. П.) лист беше базиран на такива пресмятания като преброяването, претендиращо да бъде абсолютно точно, на броя на зайците в Северна Гърция преди влизането на българите

те там“.

„...В Атина обаче посрещат твърде остро английските призови за умереност и ги преценяват като поставящи под съмнение понесените гръцки щети.“

Англия и репарациите за Гърция в Мирния договор на България

Стоян Пинтев

[...] В края на 1944 и началото на 1945 г. между България и Югославия се обменят мнения относно създаването на българо-югославска федерация, малко по-късно, след като този проект загубва актуалността си, на дневен ред се поставя въпросът за подписването на българо-югославски договор за дружба и взаимопомощ. Западните съюзници на Съветския съюз излагат и активно поддържат редица аргументи против подобни перспективи като един от тях, в сила и за двата случая, е, че „Ние (Форин офис – б.а., С. П.) също така сме заинтересовани да видим, че гръцките репарационни искания срещу България са удовлетворени. Като резултат от българо-югославския пакт вероятно ще бъде даден приоритет на югославските искания пред тези на Гърция. В действителност това вече става и тенденцията ще нарасне след сключването на официален договор. България ще бъде стимулирана да даде удовлетворение на Гърция, ако Великите сили недвусмислено заявят, че на България не ще бъде оказана помощ и не ще бъде позволено да прогресира по пътя на възстановяването, докато не покаже истинско желание да изпълни всички клаузи на примирието, включително плащането на репарации на Гърция и реституции на гръцка собственост“.

Натискът, който западните съюзници се опитват да упражняват далеч не е достатъчен за решаването на въпроса поради обстоятелството, че главният фактор в това отношение е Съветският съюз, тъй като по силата на подписаното примирие СКК (Съюзната контролна комисия – Хр. Г.) функционира под съветско ръководство. Разбира се, това ръко-

водство (а и съветската страна като цяло) по принцип не е против предаването на стоки от първа необходимост от България на Гърция. За това говори фактът, че в протокола към примирието фигурира изрична клауза, а по време на Потсдамската конференция, състояла се през лятото на 1945 г., лично Сталин заявява, че България е причинила значителни щети на Гърция и Югославия и тя трябва да бъде наказана за това. Примирието предвижда плащането на репарации от българска страна и Съветският съюз, заедно с другите Велики сили, ще контролира изпълнението на това задължение. [...]

Въпреки че Гърция и Югославия са поставени на едно равнище по отношение изплащането на храни и други стоки от страна на България, трудно би могло да се очаква, че подобно равенство ще съществува и на практика, особено като се има предвид, че през 1945 г. режимът в Атина е критикуван сериозно от съветска страна за своята вътрешна и външна политика. Що се отнася до непрекъснатите настоявания от английска и гръцка страна за бързо изпълнение на т. 1 от протокола към примирието, трябва да се има предвид и едно друго обстоятелство, подчертано от самите англичани.

В началото на 1945 г. ген. Бирюзов информира западните си колеги в комисията за изпълнението на клаузите на примирието и между другото изтъква, че от българска страна са предадени на гръците 400 коня, а нови 240 са събрани в Кулата и са подготвени за предаване. Английските военни власти в Гърция предлагат конете да бъдат закарани с кораб до Солун, защото „предаването на границата е невъзможно в момента, тъй като ЕЛАС контролира всички гранични области и неизбежно ще си присвои конете“. От икономическата секция към английската част в СКК по този повод през март 1945 г. се отбелязва: „Предвид неотдавнашните несигурни условия в Гърция може би е щастливо стечение на обстоятелствата, че досега никакви конкретни пред-

ложения не са направени от русите, тъй като би било изключително неудобно, ако бяхме принудени да отложим приемането на всяко твърдо предложение за реституции. [...]

В съвсем общ вид вече бе посочено, че в края на 1944 г. от гръцка страна започна връчването на многобройни листи, съдържащи искания, за които съвсем определено може да се твърди, че са нереално високи. Като пример в това отношение може да се посочи листата от септември, в която между другото се настоява на Гърция да бъдат предадени целият български военен и търговски флот, цялата авиация, значително по обем железопътно оборудване и пр. Тези искания са оценени дори от англичаните като твърде преувеличени и не без известна ирония в документ по този повод се отбелязва: „Техният (на гръците – б.а., С.П.) лист беше базиран на такива пресмятания като преброяването, претендиращо да бъде абсолютно точно, на броя на зайците в Северна Гърция преди влизането на българите там“.

Подобна оценка е изказана от английска страна (разбира се, не на най-високо равнище) и пред гръцки представител, който се е занимавал с репарации след Първата световна война и последният я споделя напълно. Във Форин офис смятат, че сума от порядъка на 50 млн. долара е разумната граница, до която трябва да се простират гръцките репарационни искания, а представители на някои финансови ведомства, като Съкровището например, я смятат „... по-скоро за висока, отколкото за ниска“ и подходяща най-вече за стартова база в евентуални преговори.

В края на краищата във Форин офис решават, че посочената сума е приемлива, а две съображения се изтъкват като съществени за възприемането на тази постановка. Първото е, че България не би могла да плати повече, а второто е увереността, че Съветският съюз не ще се съгласи тази граница да бъде надхвърлена.

Продължава на 8-а стр.

ИКОНАТА НА БЪЛГАРСКАТА...

Продължение от 1-а стр.

Той е бил така дълбоко владен в своята мисия, че съвсем логично е всичко, извършено за постигането ѝ, да му е доставяло наслада и най-висше удовлетворение. Само така може да се обясни свръхестествената му неуморимост, издръжливост и вътрешно съзвучие. Лесно ли му е било? Не. Не се ражда Васил Кунчев разсъдлив, трезв, практичен и организиран. Това добре е уловил Захарий Стоянов. Ето го и този прочут епизод, който с потресаваща яснота ни показва какви чутковни усилия е трябвало да положи водачът на българската революция, за да потуши буйната си кръв, да стегне водопада на емоциите си между бреговете на едно планинско русло и да превърне изстъпления си в хладнокръвен, методичен и бдителен характер, потребен на всеобщото дело... „Разказват очевидци, че когато един път сръбският княз отишъл на смотър на българската чета... запитал някои от момчетата каква е целта на тяхното военное обучение. Раковски, който имал най-голям интерес от благоволенieto на правителството и който освен чистия патриотизъм знаел и дипломатическите тънкости, отговорил верноподанно на сръбския господар, че целта на момците не е друга никоя, освен да помогнат сами на себе си, частно.

– Изверг! – извикал нашият герой и турил ръка на револвера си, без да вземе пред вид височайшето присъствие на светлата особа, дисциплината и лицемерното благоприличие“.

Левски по чудо не улучва Раковски.

„Свободата и благоденствието на неговото отечество – пише медвенчанинът, – чистосърдечие му и непривиква-

нето да се лигави пред високите особи принуждават ни да потвърдим истинността на тоя факт...“.

Ала и в ония времена този толкова земен и чист човек е имал своите хулители, предатели и безсрамни съдници, как иначе! Вазов го вижда навсякъде гонен, всякъде притет. Той е най-предаваният българин. Предавали са го по време на комитетските му хождения. А след залавянето му кат ден по трима-четирима негови сподвижници са чукали на каймаканските порти. Удряли са чела ъземи и са вопили: „Издавам го, за да ми се присвои званието доносник!“ Сред тях – и даскал Пиво от Сопот, братовчед на Левски, че и възпитият от Ботйов Петко Страшника...

Найден Геров го клейми, че лъже народа, че ще бъде свободен и му взема парите; подглася му Христо Георгиев, един от ктиторите на Софийския университет.

И „поруугаване“, и „обругаване“ все иде от „ругаене“. Той сякаш няма човешки слабости, дори враговете му не забелязват у него нищо неуважително, а не е бил обичан от всички – бъркал им е работите и сметките.

Както вярата в Богочовека, така и вярата в Левски не бива да е упование за индулгенция, защото така е твърде евтина. Напротив, никаква истина, па била тя петънце връз измислените ни представи, не бива да покътва вярата ни. Тогава тя е истинска, тогава тя е твърд.

Искат да детронират страшния магьосник от Оз. Да сочат с пръст маломерността му. Магьосникът от Оз може да е на ръст колкото фъстък, но пак е величав дух. Защото лекува духа на колебливите. Вдъхва кураж.

Изтънява не само озонът. Изтънява съвестта ни.

Затова възгласът „Само Левски“ трябва да се пише не

с удивителен, а с въпросителен на края. Или с четири въпросителни!

В зората на новото хилядолетие избрахме Апостола на свободата за най-велик българин в едно състезателно наддумване по БиБиСи-калъп.

Левски обаче няма нужда от подобни преборвания.

Той е победил роба в себе си, показал е на българина, че може да е близо до Отца, и без да е в расо.

Все се мерим с него, но въпросът е доколко народ като нашия приляга и е достоен на, или за, този светъл, праведен и мъченически образ на Апостола, който ни рисува нашият мит за него. И Левски, и останалите титани на възрожденските ни извисявания не са липси, а антиподи. Антиподи на това, което сме днес: уседнали и малко егостични, без идеали и без достатъчно българска свая.

18 юли – рождеството на Апостола Васил Иванов Кунчев – ни спомня, че имаме свещен дълг: да се надмогваме непрестанно, за да бъдем достойни за България.

И че не трябва да забравяме още непостигнатия му идеал – чиста и свята република!

Дали помним този най-съкровен негов завет?! Не изпитваме ли поне малко страхопочит пред портрета му, пред погледа му?

Днес, когато всеки държавник и всеки политик бърза да си украси кабинета с неговия лик, дали обреченият на свободата се чувства в по-голяма безопасност?

Не е зле покрай тези раболепни евроатлантически, либерални, съюзни и какви ли не метани да си спомним думите му: „Работим чисто български и не искаме вече да се водим по никого извън България“. И още: „... да бъдем равни с другите европейски народи, зависи от нашите собствени задружни сили“.

Амин.

Източник: <https://www.culturespace.bg>

ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ НА СТДБ УЧАСТВА В РАБОТНАТА СРЕЩА НА КМЕТОВЕТЕ ОТ РАО „ТРАКИЯ“ В КРИЧИМ

Разширено заседание на Управителния съвет и работна среща на кметовете от РАО „Тракия“ се проведе на 18 юли 2025 г. в община Кричим.

Обсъдена бе готовността на общините за преминаване към новия модел за изчисляване на такса битови отпадъци от началото на 2026 година. Присъстващите представители на местните власти се

обединиха около позицията, че общините масово нямат готовност да измерват реалното количество генерирани отпадъци и да приложат новата методология. Кметовете изразиха опасенията си, че при настоящата ситуация няма да успеят навреме да приемат план-сметките за чистота или ако новите наредби за такса смет бъдат обжалвани в съда, няма да могат да събират

приходи за съответните дейности по сметопочистването и това неминуемо ще се отрази на качеството на услугата и на жителите.

Те ще настояват за законови промени за по-плавното въвеждане на методиката, като се даде възможност на общините в първоначалния период да избират между действащия към момента и новия начин на изчисление.

НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ СЪБОР- ПОКЛОНЕНИЕ В КОМИТСКОТО СЕЛО СЛАВЕЙНО

Националният тракийски събор-поклонение в комитското село Славейно ще се проведе на 2 и 3 август. Тази година поклонението е посветено на 122 години от Илинденско – Преображенското въстание и 145 години от рождението на знаменосеца Колю Шишманов.

Традиционни организатори са кметството в с. Славейно, Съюзът на тракийските дружества в България, Тракийският научен институт, Община Смолян, ГПК „Мурджов пожар“, читалище „Съгласие 1883“ и Църковното настоятелство в с. Славейно.

Програма:

2.08.2024 г. (събота)
10:30 ч. – Панихида в памет на загиналите в храм „Св. пророк Илия“, с. Славейно
11:00 ч. – Тържествен митинг
12:00 ч. – Тържествен концерт
17:00 ч. – Народно увеселение
21.00 ч. – Тържествена заря
3.08.2024 г. (неделя) – м. Хайдушки поляни
11:00 ч. – Полагане на венци пред гробовете на Пею и Колю Шишманови и паметника на преобращенци.

Честито!

Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България и редакционната колегия на вестник „Тракия“ честити на рождениците на Съюза през месец август:

Алексей Беленкий – София 7 август 1965 г.

Милка Ковачева – Карнобат 7 август 1937 г.

Георги Анастасов – Асеновград 7 август 1960 г.

Плума Димитрова – Осеново 18 август 1968 г.

Нели Кондузова – Ивайловград 12 август 1959 г.

Маринка Грудева – с. Ген. Инзово.....

..... 20 август 1955 г.

Божанка Богданова – София..... 20 август 1950 г.

Михаил Димитров – Любимец 26 август 1967 г.

Димитър Пантелеев – София 27 август 1946 г.

Тони Вашков – Плевен..... 27 август 1962 г.

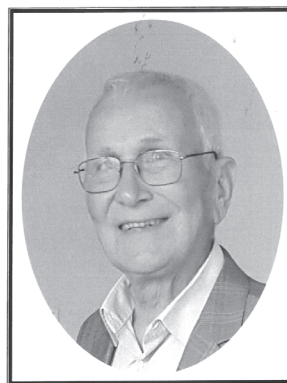
СКРЪБНА ВЕСТ

С прискърбие съобщаваме,
че на 15 юли 2025 г.

п о ч и н а

нашият скъп съпруг,
баща, дядо и сродник

**Костадин
Вълков
Карамитрев
(Динко)**

роден на 26 януари 1937 г. в гр. Момчилград, обл. Кърджали

С много обич и болка свеждаме глави
пред светлата ти памет!
Последно сбогом!

Поклонението ще се състои на 18 юли 2025 г.,
петък от 11:00 до 12:00 ч.,
в храм „Св. Цар Борис Първи“ в гр. Момчилград,
а погребението – в 12:30 ч.

ОТ ОПЕЧАЛЕНИТЕ

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7А, тел.: 02/987 48 96

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: Главен редактор д-р Ваня ИВАНОВА, чл.-кор. на БАН проф. Васил ПРОДАНОВ,
акад. Иван ГРАНИТСКИ, Искра ЧЕРНЕВА, д-р Динко СТРАНСКИ, Хубен СТЕФАНОВ;

Тодор КОРУЕВ Дизайн: Мария БУДЕВА; e-mail: stdb_sofia@abv.bg, факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА

СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSGF

Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Димитринка СМОЛЕВА (София) 0886 746 044; Христо ХРИСТОВ (Варна) Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) 076/60 13 67;
Радостина ПРАМАТАРОВА (Средец); Стефан МИЛЕВ (Маджарово); Веска ЛАМБОВА (Шумен) 0877 71 85 03; Светла ЧЕРНОГОРОВА (Сливен); Донка ДИМОВА (Карнобат)
Златка МИХАЙЛОВА и Анета ГЕОРГИЕВА (Хасково) 0894 044 420; Мария ИВАНОВА (Ямбол) Светлана ПЕЕВА и Валя ГЕОРГИЕВА (Поморие); Недка ОНОВА (Крумовград).

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака).

НЕ Е ЗА ВЯРВАНЕ: АНГЛИЯ Е И ПРОТИВ ГЪРЦИЯ В НАША ПОЛЗА ПРЕЗ 1946 г.

Продължение от 6-а стр.

В този дух (без второто съображение) е изпратена и препоръка до кабинета в Атина. Освен това англичаните очертават в общ вид направленията, в които могат да се насочат гръцките искания. Според тях не е уместно да се настоява за релсов път, строителни машини, земеделски инвентар, строителни материали, петрол и пр. Същото се отнася и за търговския флот и гражданската авиация. Може да се формулират искания за 50 локомотива, 100 пътнически и 1000 товарни вагона, 300 камиона и др., както и за дребен и едър добитък в порядъка на 100 хил. овце, получавани на всеки шест месеца в продължение на три години, 20 хил. свине, 20 хил. крави и зърнени храни за 500 хил. до 1 млн. лири стерлинги – в продължение на 5 години.

В Атина обаче посрещат твърде остро английските призови за умереност и ги преценяват като поставящи под съмнение понесените гръцки щети. От Лондон е изпратено обяснение, че гръцките искания са преценени като много високи не по отношение на понесените щети, а във връзка с възможностите те да бъдат задоволени от България, но и този път като граница на претенциите на южната ни съседка е посочената цифрата 50 млн. долара.

Трудно би могло да се каже доколко англичаните обвързват въпроса за репарациите единствено с икономическите и финансовите условия в България и съветската позиция и дали те (въпреки официално изразеното до Атина становище) не смятат, че понесените от Гърция щети в резултат на присъствието на българска армия и администрация на нейна територия не са толкова значителни. Но в споменатата официална английска постановка има два съществени момента. От една страна, се вижда, че не пълният размер на понесените загуби така, както е поднесен от гръците, ще служи като основа за определяне размера на репарациите. Става не по-малко ясно и друго, а именно, че нито инвестициите, които са направени от българската администрация в Беломорието през 1941–1944 г., нито останените след нейното и на армията изтегляне имуществата там, нито участието на България във войната срещу Германия и свързаните с това материални и човешки загуби ще бъдат взети предвид, щом като въпросът се свежда единствено до способността на нашата страна да плаща. От английска страна това игнориране на българските аргументи продължава до окончателното изготвяне на мирния договор и е пречка да бъде установена една, макар и приблизителна, но справедлива и отговаряща на действителното положение на нещата сума, която България трябва да плати.

Вече бе посочено, че съветската страна е готова да приеме и обсъди някои гръцки претенции, без разбира се, да отговори на крайностите в тях. През август 1945 г. заместникът на Молотов Андрей Вишински уведомява английския шарже д'афер в Москва, че съветските ръководители са готови да проучат въпроса за българските доставки за Гърция, след като такива бъдат връчени от страна на Атина до СКК в София. Подобни искания са връчени, по-точно част от тях, защото от гръцка страна са подготвени няколко документа, чието съдържание в общи линии е следното, ако се опрем на информацията, изпратена от София до английското военно министерство: 1. Списък на хранителни продукти на стойност 2 млн. лири стерлинги по т. 1 от протокола към примирието, без обаче вносителите да знаят по какви цени е образувана тази сума. 2.

Списък на собствеността, която подлежи на реституиране, оценен от авторите на тази информация като „огромен“. 3. Друг лист, включващ различни хранителни стоки, въглища, дървен материал на стойност 20 млн. лири стерлинги, като освен това е направена уговорката, че в бъдеще могат да бъдат направени допълнителни искания. Английските представители в София предлагат да бъде направен нов опит за въздействие върху Атина за редуциране на претенциите ѝ. Нещо повече, „тяхната (на гръцките – б. а., С. П.) оценка на общите загуби, причинени от войната в Македония и Тракия, изглежда вече заблуждаваща“, се чете в документа, съставен от същите представители. Това, разбира се, са изводи за вътрешна консумация. По време на срещата с министъра на външните работи Петко Стайнов британският политически представител Бозуел заявява, че незадоволителното състояние на въпроса за българските доставки за Гърция би могло да представлява допълнителна пречка за сключването на мирния договор.

Исканията, изложени от гръцка страна, не са уважени от Бирюзов, защото не са официално заверени от кабинета в Атина. Освен това съветските представители в СКК предлагат да бъде връчено едно официално искане като основа за дискусии, а не гръцките претенции да бъдат излагани на части, както това се прави до този момент. В края на ноември 1945 г. гръцката мисия за свръзка пристига от Атина в София, но вместо едно окончателно искане гръцкото правителство изпраща в София списък на щетите, нанесени от България на Гърция. Според този списък тяхната обща сума възлиза на 700 млн. долара. Документът е връчен на СКК, но е съвсем ясно, че той не би могъл да бъде приет като основа за дискусии, защото ако от съветска страна е демонстрирала готовност за удовлетворяване на някои гръцки нужди според протокола към примирието и извършването на известни реституции, никакви шансове нямат опитите да се пренася въпросът на плоскостта на

понесените тотални загуби.

Дори и сам ген. Оксли подчертава, че съветските военни власти в България полагат сериозни усилия да посрещнат гръцките искания за реституции. И въпреки че лично той е пледирал нееднократно пред съветските си колеги в интерес на Гърция, в лични разговори с отговорни представители на Форин офис неговото мнение в някои моменти са доближава до съветската позиция. Той смята, че преди да започне изпълнението на доставки за Гърция, трябва да бъдат уточнени техният вид и количеството и едва тогава да се настоява за изпълнение. Англичаните също така виждат сериозна пречка за подобно развитие на нещата в наличието на многобройни гръцки листи с искания, които затрудняват постигането на съгласуваност между съюзниците както по въпроса за доставките, така и по отношение на реституциите.

Трябва да се подчертае, че от българска страна не е възприета линия на пълен обструкционизъм по отношение на тези от задълженията, които според примирието тя има към Гърция. През есента на 1945 г. П. Стайнов представя пред СКК листи с открито в България и след това идентифицирано гръцко имущество. Ръководителите на комисията нареждат да се направят допълнителни проверки и при евентуално откриване на допълнителна гръцка собственост тя да бъде събрана в по-големите административни центрове, за да бъде достъпна за представителите на съюзниците. Що се отнася до откритата собственост, тя се състои според изнесеното от Стайнов от бижутерия на депортираните в Германия евреи от Беломорието, предмети на бита и пр. В това отношение има и един интересен факт. Дори и гръцките представители, които имат достъп до СКК, допускат възможността част от гръцкото имущество, намиращо се в България, да е изнесено от германците и по време на неговото транспортиране по различни причини да е останало на нейна територия. От друга страна, нито гръци, нито англичани са склонни да върнат изоставената в Гърция българска соб-

ственост, както например е случаят с немалък брой риболовни кораби в Кавала. Освен това, когато е налице собственост, за която има и най-малък повод да се предполага, че е гръцка, англичаните са на страната на Атина. Много показателен в това отношение е епизодът с известен брой вагони и локомотиви, открити през есента на 1944 г. на гара Кулата.

От гръцка страна веднага е заявено, че споменатият железопътен състав е нейно притежание. По настояване на ген. Оксли (и действия на най-високо равнище на английската дипломатия в Москва) за Кулата заминава комисия, в която участват съветски, американски и английски представители, както и български официални лица. След направената проверка се установява, че от 31 локомотива 26 са български, 4 – немски и 1 е без знак за собственост, а от вагоните 1032 са български, 185 – германски, 20 – френски, 4 – белгийски, 1 – унгарски, 5 – италиански, 9 – чехословашки, 11 – гръцки, 11 – югославски и 2 – турски. На основание на подписания от тримата представители акт Вишински пише на 11 март 1945 г. на английския шарже д'афер в Москва: „От общия брой локомотиви, вагони и товари, станционирани в Кулата, които, както е заявено във Вашето писмо, са гръцка собственост, на практика само 11 принадлежат на Гърция. Следователно предложението, съдържащо се във Вашето писмо за връщането на локомотиви и вагони на Гърция като нейна собственост, може да се приложи само до тези 11 вагона, като инструкции за предаването им на Гърция са дадени на председателя на Съюзната контролна комисия“.

Разбирайки, че искането за връщане на въпросния железопътен инвентар не може да бъде подкрепено с аргумента на собствеността, англичаните предлагат компромисно решение, т.е. половината от вагоните и локомотивите да бъде предадена на Гърция, а другата оставена на България. Доводите, които се изтъкват в подкрепа на такова решение, са, че в Средиземноморския район се чувства остра липса на железопътни състави и това се отразява на воденето на войната в Италия. Не е без значение и обстоятелството, че осъществяването на подобен вариант „... ще намали нашите задължения към Гърция...“, както се посочва в телеграмата от военното министерство до британските военни представители в България. Гръците от своя страна твърдят, че тези вагони са взети от тяхната железопътна система, тъй като при осъществяването на трафика между различните европейски страни гръцки вагони на свой ред са останали в тях, вкл. и в България. По време на Парижката мирна конференция гръцките делегати настояват отново да получат български железопътен състав, но и този път неуспешно.

В края на 1945 г. по време на срещата на външните министри на Съветския съюз, Съединените щати и Англия в Москва западните съюзници се опитват за пореден път да постигнат нещо за Гърция в смисъла на изложеното, но и този път не се стига до положителен за тях резултат. Трябва обаче да се подчертае, че тези действия не заемат съществено място в работата на срещата, тъй като тогава се обсъждат далеч по-мощни проблеми. [...]

Работата по изготвянето на мирните договори през 1946 г. започва със заседанията на заместник-министрите на външните работи на четирите държави, провели над 50 срещи в Лондон и Париж за периода до април. [...]

Продължава в следващия брой